

นานาสาระ:

ภาวะการส่งออกข้าวนิ่งของไทย

ข้าวนิ่ง (Parboiled Rice) เป็นผลิตภัณฑ์ข้าวที่ได้จากการนำข้าวเปลือกคุณภาพต่ำมาปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้นด้วยการนำไปแช่น้ำ จากนั้นจึงนึ่งให้สุกและลดความชื้นจนแห้ง ก่อนที่จะนำไปขัดสีเอาเปลือกและรำข้าวออก (ถ้าขัดออกเฉพาะเปลือกจะได้ข้าวกล้องนึ่ง) กรรมวิธีดังกล่าวทำให้สามารถเก็บข้าวไว้ได้นานกว่าปกติและยังช่วยลดการสูญเสียวิตามิน ข้าวนิ่งที่ได้จึงมีคุณค่าทางโภชนาการสูงกว่าข้าวโดยทั่วไป อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้าวนิ่งที่ได้มักมีกลิ่นหืนและสีของข้าวมักเปลี่ยนเป็นสีเหลืองหรือสีน้ำตาล ทำให้คนไทยไม่นิยมบริโภคข้าวนิ่ง ผลผลิตข้าวนิ่งที่ได้จึงมุ่งเน้นไปที่การส่งออกเป็นสำคัญ โดยมีตลาดส่งออกสำคัญอยู่ในแถบแอฟริกาและตะวันออกกลาง

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา การค้าข้าวนิ่งในตลาดโลกเพิ่มขึ้นมาก ส่วนหนึ่งเป็นผลจากปัญหาความไม่สงบในหลายประเทศโดยเฉพาะประเทศในแถบแอฟริกาและตะวันออกกลาง ทำให้ประเทศเหล่านี้มีความต้องการข้าวนิ่งมากขึ้นเพื่อการกักตุน เมื่อประกอบกับน้ำมันซึ่งเป็นสินค้าส่งออกหลักของประเทศดังกล่าวมีราคาสูงขึ้น ทำให้ประชาชนในประเทศเหล่านั้นมีกำลังซื้อเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ผู้บริโภคในหลายๆ ประเทศเริ่มหันมาบริโภคข้าวนิ่งมากขึ้น เนื่องจากเล็งเห็นถึงคุณค่าทางโภชนาการประกอบกับสามารถเก็บไว้ได้นาน ทำให้อุตสาหกรรมผลิตอาหารนิยมนำข้าวนิ่งไปใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ข้าวประเภทต่างๆ มากขึ้น ปัจจุบันต่างๆ ดังกล่าวส่งผลให้การส่งออกข้าวนิ่งของไทยในช่วงปี 2540-2544 ขยายตัวอย่างรวดเร็วเฉลี่ยร้อยละ 12.6 ต่อปีและมีบทบาทต่อการส่งออกข้าวของไทยมากขึ้นเป็นลำดับ โดยมีสัดส่วนการส่งออกเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 15 ของมูลค่าส่งออกข้าวทั้งหมดของไทยในปี 2540 เป็นร้อยละ 27 ในปี 2544 อย่างไรก็ตาม ในปี 2545 การส่งออกข้าวนิ่งของไทยลดลง โดยมูลค่าส่งออกหดตัวลงถึงร้อยละ 13.3 และมีสัดส่วนต่อมูลค่าส่งออกข้าวทั้งหมดลดลงเหลือร้อยละ 22

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกข้าวนิ่งของไทยในปี 2545 และคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อในระยะข้างหน้า ได้แก่

● การกระจุกตัวของตลาดส่งออกข้าวนิ่งของไทย แม้ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวนิ่งรายใหญ่ของโลก แต่มูลค่าส่งออกกว่าร้อยละ 60 กระจุกตัวอยู่เฉพาะประเทศในแถบแอฟริกาและตะวันออกกลางเป็นสำคัญ ซึ่งทั้งสองตลาดนี้ต่างก็เป็นตลาดส่งออกสำคัญของบรรดาประเทศผู้ผลิตข้าวนิ่งรายใหญ่อื่นๆ เช่นกัน ดังนั้นเมื่อผู้ผลิตของแต่ละประเทศมีผลผลิตเพิ่มขึ้นจึงต่างก็มุ่งมันจะขยายการส่งออกไปยังตลาดแอฟริกาและตะวันออกกลางเป็นสำคัญ ทำให้ไทยสูญเสียส่วนแบ่งตลาดข้าวนิ่งในตลาด

เหล่านี้ไป

● การแข่งขันด้านราคาจากคู่แข่งทวีความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะคู่แข่งจากสหรัฐอเมริกาและอินเดีย ซึ่งรัฐบาลของทั้ง 2 ประเทศให้การอุดหนุนในการส่งออกข้าวนิ่ง ทำให้ราคาส่งออกข้าวนิ่งของสหรัฐฯ และอินเดียอยู่ในระดับใกล้เคียงหรือต่ำกว่าไทย นอกจากนี้ การที่จีนเริ่มผลิตข้าวนิ่งเพิ่มขึ้นโดยอาศัยข้อได้เปรียบที่มีผลผลิตข้าวจำนวนมากและต้นทุนการผลิตต่ำ ทำให้คาดว่าจีนจะเป็นคู่แข่งที่น่ากลัวในการส่งออกข้าวนิ่งในระยะต่อไป

● ตลาดส่งออกหลักมีแนวโน้มนำเข้าข้าวนิ่งจากไทยลดลง โดยเฉพาะไนจีเรียซึ่งเป็นตลาดส่งออกข้าวนิ่งรายใหญ่ที่สุดของไทย (มีสัดส่วนการส่งออกกว่าร้อยละ 50 ของการส่งออกข้าวนิ่งทั้งหมดของไทย) เนื่องจากไนจีเรียปรับเพิ่มอัตราภาษีนำเข้าข้าวนิ่งมาเป็นลำดับตั้งแต่ปี 2544 ประกอบกับการผลิตข้าวโพดและมันสำปะหลัง (เป็นสินค้าที่สามารถใช้ทดแทนข้าว) ของไนจีเรียให้ผลผลิตค่อนข้างดี ทำให้คาดว่าไนจีเรียจะนำเข้าข้าวนิ่งจากไทยลดลง

เป็นที่น่าสังเกตว่าในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยเพิ่มกำลังการผลิตข้าวนิ่งอย่างต่อเนื่องจนปัจจุบันมีกำลังการผลิตข้าวนิ่งเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวเมื่อเทียบกับปี 2543 ดังนั้น เพื่อเป็นการบรรเทาปัญหาผลผลิตส่วนเกินในภาวะที่การส่งออกข้าวนิ่งชะลอตัวลง ผู้ส่งออกจึงควรหันไปหาตลาดส่งออกใหม่เข้ามาทดแทน ควบคู่ไปกับการเร่งปรับปรุงคุณภาพข้าวนิ่งให้เป็นที่ยอมรับของตลาดโลกให้กว้างขวางยิ่งขึ้น